

DESAMORTITZACIÓ A SANT MAGÍ

Mercè Salsench Ollé

A Espanya la desamortització fou iniciada per Manuel Godoy (1798) i acabada el 1924 per l'Estatut Municipal de Josep Calvo Sotelo, destacant la de Mendizábal del 1837 i la de Madoz del 1855. Durant aquest període es posaren a la venda terres de l'Església i dels Ajuntaments, mitjançant subhasta, amb els diners de les quals es pretenia obtenir recursos per a cobrir el dèficit del pressupost de l'Estat, de la Hisenda i de les inversions públiques.

Doncs bé, la Capella de Sant Magí de Cervera també fou víctima de la desamortització amb un terreny de camp i vinya de la Partida dels Cortals, entre la carretera de Granyena i la de Granyanella.¹ Quan es féu control dels béns subjectes a expropiació de Cervera, en un llistat de l'any 1855 apareix citada aquesta peça rústica² i es taxà en vuit-cents seixanta rals per a la venda pública³.

A través de subhasta, s'adjudicaria a Joan Palau, natural de Preixens i veí de Barcelona, per mil noranta rals el 12 de febrer de 1856⁴. Però, com a curiositat, el 1860 l'Administració Principal de Propietats i Drets de l'Estat de la Província de Lleida, davant la falta de pagaments per a dita peça rústica, buscà Joan Palau⁵ i resultà ser que el propietari era un tal Josep Llorens, veí de Cervera.⁶ Així és que Joan Palau l'havia adquirit a favor d'aquest últim.⁷

Dit això, el 6 de desembre de 1799 els capitans de la Capella de Sant Magí compraren a carta de gràcia aquest terreny a Joan Baptista Garriga.⁸ I s'arrendava per a obtenir uns ingressos amb els que ajudar a costejar la Festa de Sant Magí.⁹

¹ CASTELLÀ, Agustí, "El nom de les partides" a *Històries de Cervera, I, Bodes de plata d'Els Ametllers i altres històries*, Sèrie Nova n°10, Cervera, 1989.

² Apèndix documental, número 3.

³ Apèndix documental, número 5.

⁴ *Ibídem*.

⁵ Apèndix documental, número 6.

⁶ Apèndix documental, número 4.

⁷ Apèndix documental, número 1.

⁸ Apèndix documental, número 1.

⁹ Apèndix documental, número 2.

Apèndix documental

1

1799, desembre, 6. Cervera.

Els Capitans de Sant Magí compren a carta de gràcia un terreny situat en la partida dels Cortals.

ACSG, Fons Notarial de Cervera, Francesc Martí i Bonet, Manual, 1799.

Als sis dias del mes de desembre any del naixament del Señor de mil set-cents noranta-nou. En la ciutat de Cervera, Bisbat de Solsona.

Joan Batiste Garriga, pagès de la present ciutat de Cervera, a fi de satisfer lo adot promès a Maria Antònia, sa germana, amb los capítols matrimonials que per lo matrimoni de aquella amb Ramon Brufau, viudo, pagès, se firmaren rebuts en poder de mi lo avall escrit Notari als dinou novembre últim, no hi encontre altre millor medi que per lo de la alineació avall escrita.

Per lo tant, de son grat y certa csiència per ell, sos hereus y successors qualsevols sian, ven y per tot títol de venda concedeix a Joseph Oromí, Rafel Clos, Macià Vidal y Miquel Rovinat, tots pagesos de la pròpia ciutat, capitans en lo corrent any de la Capella del Gloriós Sant Magí, eregida en lo Carrer de la Vall de la pròpia ciutat. Comprant y adquerint en nom y a observació de dita Capella y Administració y en quant menester sia ab autoritat y decret del Molt Yllustre y Present Señor Provisor, Vicari General y Oficial de la Santa Yglesia de Solsona, avall o part interposador, y, de diners procehits, a saber, és cent sexanta-sinch lliuras, deu sous de limosnas, que se han arplegat en la basina de

dit Sant, y vuytanta-quatre lliuras, deu sous de diners presta, gracioussament, a dita Capella o Administració Fèlix Comabella, pagès de la pròpia Ciutat, ab la expressa prevenció de recobrar-las de vint-y-sinch en vint-y-sinch lliuras fins a la entera solució.

Y verificada esta la terra avall escrita quedarà tota a benefici de la expressada Capella o Administració. E interin la part pertocant a la sobredita partida quedarà lo domini y pocessió de la mateixa a favor de dit Comabella y dels seus, presents los dits Oromí y Vidal y als successors. Seran en dita Administració o Capella y a qui en lo mateix nom voldran perpètuament carta, emperò de gràcia, de redimir mediant un jornal de terra de poch més o menos de vinya plantada, que és part y de pertinèncias de la que lo venedor per llegítims títols franca en alou y de tota prestació de cens té y posseheix de major tinguda cituada en lo terme de esta ciutat y Partida dels Cortals, que afronta de solixent part ab terras de Lluís Vidal y part ab la remanent a dit venedor; de mitg dia part ab las de dit Vidal y part ab las de Don Francisco de Moxó, domiciliat en la Ciutat de Barcelona; de Ponent part ab las de dit de Moxó y part ab las de Don Miquel Ganyet; y, de tremuntana ab las de dit venedor.

La qual venda fa ab las entradas y eixidas, drets y pertinèncias suas universals, dixis com millor dir y entendre se pot y ab lo exprés pacte y condició que, sempre y quant, vinga lo cas de restitució de dita terra lo venedor y los seus degan retornar lo preu avall escrit als compradors y a sos successors en lo expressat nom en diner físich, trincant y sonant. Y, aixís mateix, degà

correspondrer lo contingent de catastro y quistia corresponent a dita terra y, aixís mateix, pagar lo salari, paper sellat e hipoteques y dreta de bolletí en cas deguia pagarse.

Y, aixís, ab dit pacte y prevenció y no sens ell extrau la cosa venuda de son dret, poder y domini la que posa y transfereix en la de dits compradors y dels seus en los expressats noms. Prometent entregarlos possessió real, corporal o quasi ab facultat que de sa pròpia autoritat se la pugan pendrer y presa vers sí y los seus retenir ab clàusula de constitut y precari cessió y mandato de tots drets y accions, constitució de procurador, com en cosa pròpia y demés clàusulas a plena translació de domini utils y necessarias.

Lo preu de la present venda a carta de gràcia és dos-centas cinquanta lliuras moneda Barcelonesa las que lo venedor confessa rebrerlas dels compradors en diner físich, trincant y sonant, a presència del notari y testimonis avall escrits en testimoni del que fa y firma de dit preu la corresponent àpoca. Y per lo tant recunçiant a la excepció del preu, no ser aixís convingut a la lley que subbé als que quedan damnificats en mes de la meitat del just de ell y a qualsevol altre dret y lley de son favor, dóna y graciosament remet a dis compradors y als seus en los sobre dits noms tot quant la cosa venuda valga més que lo preu sobre indicat. Convenint y en bona fe prometent fer tenir y valer a dits compradors y als seus la present venda y estar-los-ne de ferma y legal evicció sempre en tot y qualsevol temps y cas, pensat o no tant de dret com de fet, de qualsevol manera esdevinga ab restitució y esmena de tots danys y gastos estipulats segons estil.

Y per cumplir las preditas cosas ne obliga a tots sos béns y drets mobles e immobles haguts y per haver. Renunçiant a tot dret y lley de son favor y a la que prohibeix la general renunciació del dret en deguda forma, llargament y ab jurament. Y que dan los contrahents advertits que de est acte dins sis dias sen ha de haver rahó en lo ofici de hipoteques de esta ciutat per los fins establerts ab la Real Pragmática correlativa a hipoteques.

Y, aixís, ho firma en la expresada Ciutat de Cervera en los dia, mes y any sobre dits. Essent presents per testimonis Ramon Güell, escribent, y Jaume Domènech, pagès, los dos de dita ciutat per dit fi cridats. Y al dit otorgant al qual Jo lo avall escrit notari certifico coneixerho.

Ha firmar de sa mà.

[Signatura] Juan Batiste Garriga.

En poder de mi Francisco Martí y Bonet, Notari.

2

1832. Cervera.

Arrendament de la vinya de la partida dels Cortals.

“Llibre de comptes de l’Administració de Sant Magí, 1837-1882”. Transcripció de Mercè Salsench Ollé.

Són cargo dotse lliuras, dibuit sous del producto de l’arrendament de la viña que antes era de Joan Batista Garriga, pagès, detinguda de un jornal de terra, poc més o menos, cita en lo terme de la present ciutat y partida anomenada dels Cortals, al cual la compraren a carta de gràcia al dia sis de desembre del any 1799. Los capitans de Sant Magí, que

ho foren en dit any, per lo preu de dos-centas sinquanta lliuras a favor del Sant, dels avansos de la Vasina y demés que expresa lo Acte, que guarda en lo Artxiu [sic] de dita Capella y Administració.

3

1855, agost, 3. Cervera.

Fragment d'un llistat a on apareix citada la propietat dels Cortals de la Capella de Sant Magí.

Administración de San Magín			
Calidad	Partidas de este término en que radican las fincas	Cabida	Colonos o arrendatarios que las administran
Campa y viña	Cortals	1 jornal 1 porca	/

Líquido imponible	Observaciones
33 reales 8 maravedises	/

4

1856, novembre, 8. Cervera.

Joan Palau reconeix que adquirí una peça de terra, propietat de la Capella de Sant Magí de Cervera, a favor de Josep Llorens.

ACSG, Comptaduria d'hipoteques del Partit Judicial de Cervera, Llibre 62.

Una pieza de tierra de un jornal con trescientas cuarenta cepas que linda a oriente con José Llorens, a mediodía y poniente con Francisco Vidas y a norte con José Vilaseca; perteneció a los Administradores de la Capilla de San Magín de esta ciudad.

- Ocho de noviembre de mil ochocientos cincuenta y seis.

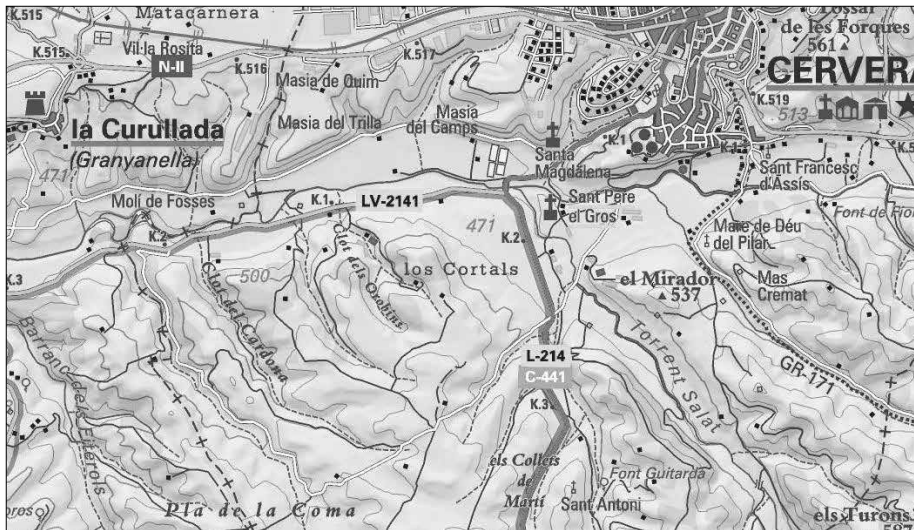
ACSG, Fons Municipal de Cervera, Administració General, Correspondència, 1858.

Provincia de Lérida. Distrito municipal de Cervera.

Relación de las fincas que pertenecen al clero, formada según los antecedentes que obran en la depositaria de este Común, cumpliendo lo dispuesto por el Señor Gobernador Civil de esta provincia en circular de 26 de julio último.

Juan Palau y Cardo, natural de Preixens, vecino de Barcelona a favor de Don José Llorens de Cervera.

Declaración pública de haber subastado y adquirido la finca arriba designada con ánimo de cederla a Don José Llorens, nombrado quién le había encargado que la comprara a su nombre y porqué en el acto de notificarle la aprobación del remate descuydó consignar como deseaba que la cedía al dicho Llorens. Subsana aquella omisión tras pasando a favor del mismo el derecho que sobre dicha finca adquirió el otorgante, ya que dicho Llorens pagó el primer plazo del precio de mil noventa reales por mano de Don José Carrera, pudiendo firmar los pagarés para los catorce

plazos hacederos, y firmar y aceptar la escribanía de verita a cuyo fin le cede todos sus derechos.

5

1856, novembre, 19. Cervera.

Adjudicació d'una peça de terra, propietat de la Capella de Sant Magí de Cervera, a Joan Palau.

ACSG, Comptaduria d'hipoteques del Partit Judicial de Cervera, Llibre 62.

Una pieza de tierra de un jornal con trescientas cuarenta cepas que linda a oriente con José Llorens, a mediodía y poniente con Francisco Vidas y a norte con José Vilaseca; perteneció a los Administradores de la Capilla de San Magín de esta ciudad.

- Diez y nueve de noviembre de mil ochocientos cincuenta y seis.

El Señor Juez del partido de Lérida a favor de Juan Palau de Mataró,

rematante en Cervera.

Venta judicial, pública y perpetua de la tierra arriba designada, tasada en ochocientos setenta reales y rematada en mil noventa a pagar en quince plazos y catorce años y adjudicada en doce de febrero último; constando que pagó en la Contaduria de Lérida o sea la Tesorería ciento y nueve reales, importe del primer plazo a diez por ciento en veinte y uno de mayo siguiente, según carta de pago número 769, quedando firmados los pagarés, todo en el modo prevenido en la ley de 12 de mayo de mil ochocientos cincuenta y cinco e instrucciones vigentes.

6

1860, febrer, 11. Lleida.

Dubtes de qui és el propietari d'una peça de terra que era propietat de la Capella de Sant Magí de Cervera.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, Administració General, Correspondència, 1860-1861.

Administración Principal de Propiedades y Derechos del Estado de la Provincia de Lérida.

Adjudicada a Don Juan Palau, vecino de Malacara, por mil noventa reales una pieza de tierra sita en el término de esa Ciudad, partida Cortals, procedente de la Capilla de San Magín, y habiendo satisfecho el 10 %, sin otorgar los correspondientes pagarés; se le han remitido estos al Alcalde de Estarás , como cabeza de Distrito, para que los suscriba el interesado. Y, como haya contestado dicho Alcalde no ecsiste [sic] en aquel Distrito, se hace preciso se sirva usted decirme sin pérdida de tiempo quién es el poseedor de la indicada finca para proceder mal corresponda.

Dios guarde a usted muchos años.

Lérida. 11 de febrero de 1860.

[Signatura] Manuel Gallego

7

1860, febrer, 15. Cervera.

Josep Llorens és el propietari d'una peça de terra que era propietat de la Capella de Sant Magí de Cervera.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, Administració General, Correspondència, 1860-1861.

Señor Administrador principal de propiedades del Estado. Lérida.

En 15 febrero de 1860.

Bienes Nacionales.

La pieza de tierra, procedente de la Capilla de San Magín, situada en el término de esta ciudad, la posee Don José Llorens, vecino de la misma, según así resulta de los informes que he tomado a consecuencia del oficio de usted en fecha 11 del actual a que contesto.

[Signatura] Nior